2. Kur'an'ın Hayatımızdaki Yeri ve Önemi

Kur'an-ı Kerim; kullarını çok seven, rahmet ve bağışlamasıyla esirgeyen, onları sayısız nimetleriyle donatan Yüce Rabbimizin katından gönderdiği iki cihanın huzur ve mutluluk haritasıdır. Rahmân olan Allah'ın (c.c.) en büyük rahmet tecellisidir.

YORUMLAYALIM

"Rahmân; Kur'an'ı öğretti. İnsanı yarattı. Ona anlayıp açıkça anlatmayı öğretti" (Rahmân suresi 1-4. ayetler) ayetlerini, Kur'an'ın insan için en büyük rahmet oluşu açısından yorumlayınız.

DEĞERLENDİRELİM

"Kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan şu yüce kitap, takvâ sahipleri için bir yol göstericidir."

(Bakara suresi 2. ayet)

"Hiç şüphesiz bu Kur'an, insanları her hususta en doğru yola, en sağlam ve en isabetli tutuma iletir. Sâlih ameller yapan mü'minlere, kendilerini çok büyük bir mükafatın beklediğini müjdeler. Ahirete inanmayanlar için ise can yakıcı bir azap hazırladığımızı haber verir."

(İsrâ suresi, 9-10. ayetler)

Yukarıdaki ayetlerin mesajlarını, Kur'an-hayat münasebeti açısından değerlendiriniz.

---

4 bk. Zerkani, Menâhilu'l-İrfân, s. 21-22; Ömer Çelik, Tefsir Usulü ve Tarihi, s. 30-31.

Sen bundan önce
ne bir yazı okur,
ne de elinle onu yazardın.
Öyle olsaydı,
bâtıla uyanlar
kuşku duyarlardı.

Ankebut suresi 48. ayet

Bu yüce kitap, çeşitli musibetlerle ve imtihanlarla dolu hayat dershanesinin en önemli ders kitabıdır. Hayat bu ders kitabına göre düzenlenecek, planlanacak, bu kitap hayatın kılavuzu kılınacak, ahirette de hesaplar bu kitabın ölçülerine göre yapılacaktır. Ferdin, ailenin, toplumun ve tüm insanlığın özellikle dinî ve manevi hastalıklarını tedavi edip iyileştirecek ilaçlar bu yüce kitabın eczanesinden alınacaktır.

PAYLAŞALIM

Ankebût suresi 48-50. ayetler ile Cuma suresi 2. ayetinin meallerini okuyup bunlardan çıkacak sonuçları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an-ı Kerim, insanlığa ebedi kurtuluş yollarını ve yükseliş ufuklarını gösteren, eşsiz hükümler, sayısız hikmetler, engin manalar ve mucizelerle dolu bir hidayet ve istikamet kitabıdır. Onun kaynağı tamamen ilahidir. Onda en küçük bir beşer izine rastlamak mümkün değildir.

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Osman (r.a.), her sabah kalktıklarında Mushaf-ı Şerîf'i hürmetle öpmeyi âdet hâline getirmişlerdi.

Hz. Ömer'in (r.a.) oğlu Abdullah, her sabah Mushaf-ı Şerîf'i eline alır, büyük bir ta'zimle öper ve duygulu bir şekilde: "Rabbimin ahdi, Rabbimin apaçık fermânı!" diye bağrına basardı.

(Kettani, *et-Teratübü'l-idariyye,* C. 2, s. 196-197)

İkrime (r.a.) Mushaf-ı Şerif'i alır, yüzüne-gözüne sürerek ağlar ve: "Rabbimin kelamı! Rabbimin kitabı!" diyerek Cenâb-ı Hakk'a olan tâzîm ve muhabbetini ifâde ederdi.

(Hakim, *el-Müstedrek,* C. 3, s. 272)

Bu gerçekler açısından bakıldığında öncelikle, Allah Teâlâ'nın (c.c.) muradına uygun olarak planlanıp düzenlenmesi gereken ulvî bir hayatın temeli olan bu ilahî fermana, bâki/sonsuz olanın fâni/geçici olana üstünlüğü ölçüsünde yüksek bir önem ve saygı göstermek gerektiği açık bir hakikattir. Bunun nasıl yapılacağı hususunda Kur'an'ın ilk muhatapları olan sahabe neslinden alınacak örneklere bakılabilir. Nitekim sahabe nesli, Kur'an'a büyük bir saygı ve sevgi göstermişlerdir. Hele hele onun öğrenilmesi, öğretilmesi ve tebliği uğrunda fedakârlıkta bulunmayı canlarına minnet bilmişlerdir.[5]

Rabbini gerçekten seven bir mümin, Peygamberimiz'i (s.a.v.) ve sahabeyi de kendine örnek alarak Kur'an-ı Kerim'i bir ömür elinde, dilinde, kalbinde ve hayatının merkezinde tutar. Onu gözünün ışığı, gönlünün sevinci bilir ve onu başının tacı eder. Böyle müminlere de öte alemde yıldızları kıskandıran parlaklığıyla nurdan taçlar lütfedilir. Bu husus hadis-i şerifte şöyle müjdelenmektedir:

"Kim Kur'an-ı Kerim'i okur ve onunla amel ederse, kıyâmet günü ebeveynine bir taç giydirilir. Bu tâcın ışığı, güneş dünyadaki bir eve konulduğunda onun vereceği ışıktan daha güzeldir. Öyleyse Kur'an-ı Kerim'le bizzat amel edenin ışığı nasıl olur, düşünebiliyor musunuz?"[6]

OKUYALIM - DEĞERLENDİRELİM

Bizim en güzel örneğimiz olan Resulullah'ın (s.a.v.) Kur'an-ı Kerim'le ülfet ve ünsiyeti zirve seviyedeydi. Her vesîleyle Kur'an-ı Kerim okurdu:

İslam'ı tebliğ ederken,

İyiliği emredip kötülüğü yasaklarken,

Ashâbı ile sohbet ederken,

İnsanlara dinî meseleleri anlatırken,

hep ayetlerden misal verir ve ayetleri izah ederdi. Ayrıca gece ibadetlerinde ve bilhassa teheccüd namazlarının kıyamlarında uzun uzun Kur'an okur ve buna her gün düzenli bir şekilde devam ederdi.

Ashab-ı kiram da, Kur'an-ı Kerim'i çokça okur; onu okumadıkları ve sayfalarına bakmadıkları bir günün geçmesini istemezlerdi. Günlerine Kur'an ile başlar, göz rahatsızlığı olanlara da Mushaf-ı Şerif'e bakmayı tavsiye ederlerdi.

(bk. Heysemi, *Mecma'u'z-zevaid*, C. 7, s. 165)

Şu bir gerçek ki; bu dünya şartlarında yanlışları terkedip doğru bir bilgi sahibi olabilmenin, gafletten kurtulup zikirle uyanmış bir gönle sahip olabilmenin ve Rabbimizle beraberliği temin edebilmenin en sağlam yolu, yine O'nun yüce kelamı vesilesiyle O'na yönelmektir. Nitekim hadis-i şeriflerde şöyle buyrulmuştur:

5 Ömer Çelik, Hakk'ın Daveti, C 1, s. 8.
6 Ebû Dâvûd, Vitir 14

"Kur'an, bir ucu Allah'ın (c.c.), diğer ucu da sizin elinizde olan sağlam bir ip gibidir. Ona sıkıca sarılın. İşte o zaman sapıtmaz ve helak olmazsınız."[7]

"Sizden biri, Rabbine yalvarıp O'nunla konuşmayı severse kalp huzuruyla Kur'an okusun."[8]

Ashab-ı kiram, Kur'an'a büyük bir aşk ve sevgi ile bağlandılar. Maddi bakımdan fakirlik ve çaresizlik içinde olsalar da Kur'an'ın getirdiği hayat nizamıyla âdeta cennet ikliminde gerçek huzuru yaşadılar. Tıpkı Peygamberimiz (s.a.v.) gibi canlı bir Kur'an olabilmenin gayret ve heyecanı içinde kulluk gereklerini derin bir muhabbet ve üstün bir fedakârlıkla yaptılar. Kur'an'ın tebliğini ve davetini dünyanın dört bir yanına ulaştırmak için mallarını ve canlarını cömertçe harcadılar. Onlar Kur'an ayetleriyle böylesine içli dışlı idiler. Kur'an'la böylesine kalbî alaka ve irtibat hâlinde, feyz ve ruhaniyet dolu bir hayat yaşadılar. Onların ana gündemi Kur'an'dı. Kadın-erkek, genç-yaşlı, zengin-fakir herkesin gündeminde öncelikle ve özellikle Kur'an vardı.

ARAŞTIRALIM

Kur'an'ın hayatımızdaki yerini ve önemini anlayabilmek için Peygamberimiz'in (s.a.v.) ve sahabenin bir günlük hayatlarında Kur'an'la olan ilişkilerini ilgili kaynaklardan daha detaylı bir şekilde araştıralım.

Sahabe hanımlar akşam eve gelen beylerine: "Günün nasıl geçti, eve ne getirdin?" diye sormak yerine, o gün inen ayetleri ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hadislerinden neler öğrendiklerini sorarlardı.

Peyderpey inen ayet-i kerimeler, yeni yeni kurulup gelişmekte olan genç İslam toplumunun dünya görüşünü, düşünce ve duygularını, akıl ve gönül dokusunu sistematik bir şekilde ve pek ustaca inşa etmekteydi. Zaten Kur'an'ın gönderilişindeki temel gayelerden biri de buydu: Yani ferdi, aileyi, toplumu ve sözüne kulak veren tüm insanlığı devamlı bir şekilde gerçeğe ve iyiliğe yönlendirerek onları huzura kavuşturmaktı. Nitekim asr-ı saadet toplumu geçtiği merhaleler ve ulaştığı manevi seviye neticesinde insanlık tarihine faziletler medeniyeti armağan eden örnek bir nesil hâline geldi.

Şunu unutmamamız gerekir ki ne Peygamberimiz'in (s.a.v.) ne de sahabenin Kur'an'la münasebetleri, sadece onun lafızlarını seslendirmekten ibaret bir okuma tarzında değildi. Onların, iniş bakımından ilk ayet olan **"Oku!"**[9] emrinden anladıkları şuydu:

- Kur'an'ın ince manalarını, derin hikmetlerini ve yüce hedeflerini anlamak
- Her bir ayeti âdeta dipsiz bir kuyuya bakarcasına derin bir nazarla okumak
- Ondaki, insanın gönül ve ruh alemini nurlandıran ve süsleyen ilahî nükteleri kavramak
- Onun getirdiği sistemi, sistemli bir şekilde hayata tatbik etmek.

7 Heysemî, Mecma'u'z-zevâid, C. 9, s. 164
8 Süyûtî, Câmi'u's-sağîr, C 1, s. 13/360
9 Alak suresi, 1. ayet.

• Böylece ruhlarına incelik, zarafet ve derinlik, hayatlarına da yüce bir ahenk ve anlam kazandırmak.

Bunun içindir ki Hz. Ömer (r.a.):

"Bakara suresini on iki senede tamamladım ve şükrane olarak bir deve kurban ettim." buyurmuşş tur.[10]

Hz. Ömer'in oğlu Abdullah (r.a.) da Bakara suresini öğrenip hayatına tatbik etmek için ayetleri üzerinde tam sekiz sene çalışmıştır.[11]

Bir zat, Zeyd b. Sâbit'e (r.a.) gidip, Kur'an-ı Kerim'in bir haftada hatmedilmesi hususunda ne düşündüğünü sormuştu. O da; "İyi olur" dedikten sonra şöyle devam etti:

"Fakat ben on beş veya yirmi günde bir hatim yapmaktan daha çok hoşlanırım. Neden diye sorarsan, bu takdirde Kur'an ayetlerindeki hikmet ve ibretler üzerinde daha iyi düşünüp manalarını daha anlarım."[12]

Süleyman Darani (k.s.) da Kur'an-ı Kerim hakkındaki duygu derinliğini şu sözleriyle ifade eder:

"Ben bir ayet okurum, dört-beş gece onu düşünürüm, onu iyice hazmetmeden başka bir ayete geçemem."[13]

Nakledilen bu bilgilerden şu sonuca ulaşmak mümkündür ki hayatımız için pek anlamlı bir kitap ve çok önemli bir kaynak olan Kur'an'ın sadece lafzını okumakla kalmamalıyız. Okumakla birlikte tefekkür ve duygu derinliği içinde onu anlayıp yaşamaya çalışmalıyız.

İnsan, Kur'an'ın sırlarına ancak derin düşünce, yüksek ahlak ve güzel ameller sayesinde elde ettiği tertemiz bir kalp ve duygulu bir gönülle erişebilir. Böyle bir kalple ve gönül kıvamına ulaşanlar için Kur'an gerçeği yanlıştan, doğruyu eğriden, iyiyi kötüden ayıran bir hayat rehberi olur.

NOT EDELİM

Fudayl b. Iyaz'in (r.a.) şu sözü pek güzeldir:

"Kur'an kendisiyle amel edilmek üzere indirildi. İnsanlar ise onun sadece okunmasını amel edindiler!"

Bu sözü üzerine kendisine:

"Kur'an ile amel nasıl olur?" diye soruldu. Şu cevâbı verdi:

"Helal kıldığı şeyleri helâl, haram kıldığı şeyleri haram kabul edip onları hayata tatbik etmek, emirlerine uymak, yasaklarından kaçınmak ve hayranlık verici ifadeleri üzerinde durup tefekküre dalmakla olur."

(Hatib el-Bağdadi, *İktizâü'l-İlmi'l-Amele*, s. 76)

10 Kurtubi, el-Cami', C 1, s. 40.
11 Muvatta', Kur'an, 11.
12 Muvatta', Kur'an, 4; İbn-i Abdilberr, İstizkâr, C 2, s. 477.
13 Gazzali, İhya, C 1, s. 374.

BAĞLANTI KURALIM

“Kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan şu yüce kitap, takvâ sahipleri için bir yol göstericidir.”

(Bakara suresi 2. ayet)

“Ey iman edenler! Eğer Allah’a (c.c.) karşı gelmekten sakınırsanız size hakkı bâtıldan, doğruyu yanlıştan ayıracak şaşmaz bir ölçü verir, günahlarınızı örter ve sizi bağışlar. Çünkü Allah, pek büyük lütuf ve ihsân sahibidir.”

(Enfâl suresi 29. ayet)

Bu ayetlerden hareketle Kur’an’ı anlamakla takva arasında bağlantı kurunuz.

Sonuç olarak şunu belirtelim ki Kur’an-ı Kerim’in yalnızca lafzını okumak yeterli değil, onun mana iklimine girmek, tefekküründe derinleşmek, ahlakıyla ahlaklanmak, ona hürmet ve muhabbet dolu bir kalple yönelmek ve hayatın her anında onun talimatları istikametinde yaşamak icab eder.

Kur’an-ı Kerim’in lafzını okumak, onu anlamak için atılan ilk adımdır.

OKUMA PARÇASI

Kur’an-ı Kerim, mana derinliği nihayetsiz bir kitaptır. Tıpkı yerin altına doğru tabaka tabaka uzanan altın mâdeni gibi, her ayetin ifade ettiği farklı mana mertebeleri vardır. Bunlar zâhira den bâtına, dıştan içe, satıhtan derine doğru gider.

Nasıl ki bir denizin sahili ve yüzeyi yanında bir de inci, mercan ve çeşitli bitkilerle ziynetlenmiş dip tarafları varsa, Kur’an-ı Kerim de böyledir. Denizin sahilinden ve yüzeyinden belki kalabalık insan toplulukları istifade edebilir; kıyısında oturup kenarında yüzebilir. Fakat onun dibine dalıp inci ve mercan çıkarabilenler, ancak yüksek derecede mahâretli dalgıçlardır. Dolayısıyla Kur’an-ı Kerim’in hikmet, hakikat, gâye ve maksadını en iyi bilen âlimler de, tıpkı denizin dibine dalabilen dalgıçlar gibidir. Onlar kabiliyet, istidat ve imkânları nisbetinde Kur’an’ın ilahi sır ve güzelliklerini ortaya çıkarıp insanların istifadesine sunarlar.

(Ömer Çelik, Hakk’ın Daveti, C. 1, s. 16)